

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת במדבר - שבועות תשפ"א

(שנה ה', גליון 194)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,
השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:47	20:10	18:53	ירושלים:
20:44	20:12	19:08	תל אביב:
20:47	20:13	19:01	חיפה:
20:45	20:11	19:09	באר שבע:

זמני כניסת ויציאת חג השבועות:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:48	20:11	18:54	ירושלים:
20:45	20:14	19:10	תל אביב:
20:49	20:15	19:02	חיפה:
20:47	20:12	19:11	באר שבע:

זמני היום לחג השבועות:

שקיעת החמה – 19:32

צאת הכוכבים – 19:57

חצות הלילה – 12:37

עלות השחר – 04:30

משיכיר – 04:52

הנץ החמה (מישור) – 05:42

פרשת במדבר - חג השבועות התשפ"א

"לגיונו של מלך"

א. "וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבַתֶּם לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹכְכֶם", (במדבר, א' - מזי).
 "אָךְ אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד, וְאֶת רֵאשֵׁם לֹא תִשָּׂא, בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", (במדבר, א' - מט').
 "וּמִטָּה גַּד, וְנִשְׂיָא לְבְנֵי גַד אֶלְיָסָף בֶּן רְעוּאֵל", (במדבר, ב' - יד').
 "וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה", (במדבר, ב' - לג').
 "וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה", (במדבר, ג' - טז').

ב. על הפסוק (ויקרא, כז' - לב'):
 "וְכָל מַעֲשֵׂר בָקָר וְצֹאן, כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט, הֶעֱשִׂירִי יְהִיָּה קֹדֶשׁ לַיהוָה",
 כתב¹ בספר "פרדס יוסף", וז"ל:
 "איתא בשם הרב הקדוש רבי שמשון מאסטרופאלי ז"ל, **דעשרה הרוגי מלכות,**
היו נגד עשרה שבטים במכירת יוסף.
 וקשה, הא היו רק תשעה שבטים ...
רק דשיתפו להשם יתברך עמהם,
ורבי עקיבא היה כנגד השכינה, דהיה בן גרים, והוא מזרע מלכות ...
 ורבי עקיבא, דרש², 'אֶת ה' אֶלְקֵיךָ תִּירָא'³ - לרבות תלמידי חכמים. דתלמיד
 חכם, כמו ה' לכיבוד.

¹ מאת הגה"ח רבי יוסף פצנבסקי הי"ד,

חלק ג'.

וזה פירושו -

'לֹא אֶשֶׁר יַעֲבֹר', אשר נהרגו,

'תַּחַת הַשֶּׁבֶט', כנגד תשעה שבטים,

ו'הַעֲשִׂירֵי יְהִי קֹדֶשׁ לָהּ', היינו ר' עקיבא -

שדרש ... לרבות תלמידי חכמים ...

ובספר 'דבש השדה'^{4 5}, הביא גם כן זה, שמרומז בפסוק 'וְכָל מַעֲשֵׂר בְּקָר וְצֹאן',
ראשי תיבות -

וידעו כולם, למה מת עקיבא, שהיה רועה בקר וצאן,

כי 'לֹא אֶשֶׁר יַעֲבֹר', היינו, כל תשעה שבטים אשר עברו, הם היו כל אחד תחת
שבטו,

אולם, 'הַעֲשִׂירֵי', רבי עקיבא, 'יְהִי קֹדֶשׁ לָהּ', היינו במקום השכינה.

ובליקוטים מהאר"י ז"ל כתב -

וזה סוד⁶ 'אשריך רבי עקיבא, שיצאה נשמתך באחד',

פירוש, בשביל אחד, שהיא השכינה שנקראת בשמה".

ובדברים גדולים ונשגבים אלו, שומא עלינו ליתן את הדעת:

רבי עקיבא, שאמר⁷ "מי יתן לי תלמיד חכם ואשכנו כחמור", ובראשית דרכו לא
ידע צורת אות⁸,

---

² פסחים, כב' ע"ב.

³ דברים, י' - כ'.

⁴ מאת הגה"ח רבי דוב בעריש זיע"א.

⁵ אות לה'.

⁶ ברכות, סא' ע"ב.

⁷ פסחים, מט' ע"ב.

⁸ אבות דרבי נתן, פרק ו'.

היאך זכה בסופו, להיות מכון כנגד השכינה הקדושה.

ג. כתב ה"זוהר הקדוש" ("זוהר חדש", דף ח"י), וז"ל:

"ר' יוסי בן חלפתא, הוה יתיב קמיה דר' יצחק,

אמר ליה, מידי שמיע ליה למר, על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא,

אמר ליה, לא אתארך, אלא, על ביטול אורייתא. דהכי שמענא מרב המנונא סבא,

תלתא גלילות גלו ישראל, וחזרו בזכותהון דתלתא אבות -

וגלותא רביעאה, בזכותא דמשה ותחזרון.

תא ואחזי לך, לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה. שנאמר⁹, 'ולאמר ה' על

עזבם את תורתיו,

אמר הקדוש ברוך הוא, בגלילות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו. שנאמר¹⁰, 'זכרו תורת

משה עבדי,

כד יתובין ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה¹¹, 'תורה צוה לנו משה', כדי לשמרה ולעסוק בה,

ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' -

'מורשה', דא מסכנותא הוא. כמה דאתא אמר¹², 'ה' מוריש ומעשיר' -

מלמד, דלא אתיא מסכנותא לברתיה דיעקב, אלא, על דלא אתעסקו בפיקודין

דאורייתא"¹³.

⁹ ירמיה, ט' - יב'.

¹⁰ מלאכי, ג' - כב'.

¹¹ דברים, לג' - ד'.

¹² שמאל א', ב' - ז'.

¹³ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רבי יוסי בן חלפתא, הוה יושב לפני רבי יצחק,

ולפיכך, נתארכה הגלות על עם ישראל:

"כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה"¹⁴.

ובדברים גדולים ונשגבים אלו, שומא עלינו ליתן את הדעת:
 מהי הדרך, שעל ידה נזכה להיות, כמי שאינם "בטלנים".

ד. בטעם הדבר, שלא נמנו בני לוי עם שאר בני ישראל, כתב רש"י¹⁵, וז"ל:

"כדאי הוא לגיון של מלך, להיות נמנה לבדו".

והנה, ידועים ומפורסמים דברי הרמב"ם, בפיי"ג משמיטה ויובל הי"ג, וז"ל:

אמר לו, דבר שמוע לו למר, על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו,

אמר לו, לא התארך אלא על בטול תורה. שכן שמעתי מרב המנונא סבא, שלש גליות גלו ישראל, וחזרו בזכותם של שלשה אבות -

ובגלות הרביעית, יחזרו בזכות משה.

בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה. שנאמר (ירמיה, ט' - יב'), 'ויאמר ה' על עזבם את תורתו',

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב -

עקשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו. שנאמר (מלאכי, ג' - כב'), 'זכרו תורת משה עבדי',

כשישובו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה (דברים, לג' - ד'), 'תורה צוה לנו משה, כדי לשמרה ולעסוק בה,

ואם לאו, מורשה קהלת יעקב' -

'מורשה', זוהי העניות. כמו שנאמר, 'ה' מוריש ומעשיר' -

מלמד, שלא באה עניות לבת יעקב, אלא, על שלא התעסקו במצוות התורה.

¹⁴ לשון הקדוש והטהור, של רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, בריש פרשת "תצוה" (שמות, כז' - כ').

¹⁵ במדבר, א' - מט'.

והוא מהמדרש רבה, פרשה ג', ז'.

"ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו,
והבינו מדעו -

להבדל, לעמד לפני ה', לשרתו ולעבדו, לדעה את ה',

והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צוארו על החשבונות הרבים אשר
בקשו בני האדם,

הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו - לעולם ולעולמי עולמים,
ויזכה לו בעולם הזה, דבר המספיק לו, כמו שזכה לכהנים וללוים.

הרי דוד עליו השלום אומר¹⁶, 'ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי'.

ומבואר מדבריו הקדושים:

דכל העוסקים בתורה, הינם בכלל "שבט לוי", והינם בכלל "לגיון של מלך".

והנה, "לגיון המלך", צריך לנהוג בכל זמן ועת, בתכסיסי מלחמה,

וכמאמר שלמה הע"ה¹⁷, "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה, ותשועה ברב יועץ".

ויעויין מה שפירש בזה הרלב"ג, וז"ל:

"כי בתחבולות תעשה לך מלחמה, עם היצר הרע, והוא הכוח המעורר אל התאוות
הגופיות"¹⁸.

ובמאמר זה, ננסה להבין, מה הם "תכסיסי המלחמה", שאנו לומדי התורה,
החפצים להיות בכללם של "שבט לוי", ובכלל "לגיון המלך", צריכים לנהוג.

¹⁶ תהילים, טז' - ה'.

¹⁷ משלי, כד' - ו'.

¹⁸ והמלבי"ם בפירושו "חכמה ומוסר", פירש בזה, וז"ל:

"שלמלחמה, אין די בעצה אחת בלבד, כי גם האויב יש לו עצה,

וצריך תחבולה, שהוא קישור עצות רבות זה אחר זה, שנגד כל עצה שיעמיד האויב יהיה לו עצה אחרת
כנגדו,

ולכן למלחמה צריך יועצים הרבה - שכל אחד יעמיד עצה אחרת, כי כל מיני העצות - כולם צריכים".

ה. ג' פעמים בפרשתן, הורתה לנו התורה הקדושה, את המניין המיוחד של "שבט לוי", בשונה משאר בני ישראל, וכדלהלן:

א. "וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹכָם", (במדבר, א' - מזי).

ב. "אֲךָ אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד, וְאֶת רֹאשֵׁם לֹא תִשָּׂא, בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", (במדבר, א' - מט').

ג. "וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה", (במדבר, ב' - לג').

ובפסוקים אלו, יש ליתן את הדעת:

מפני מה לימדה אותנו התורה הקדושה, שבני "שבט לוי" נמנו לעצמם ולא התפקדו בתוך בני ישראל, ג' פעמים, והלא, ציווי אחד בלבד היה מספיק לזה.

ובפרט, שהלויים נמנו מגיל חודש ומעלה, בשונה משאר בני ישראל שנמנו מגיל עשרים שנה ומעלה, וממילא, שאי אפשר למנותם יחד.

ובביאור העניין, כתב¹⁹ מו"ר מרנא ר' חיים ליב הלוי שמואלביץ זיע"א, כדלהלן.

דחנה, בטעם הדבר, שלא נמנו בני לוי עם שאר בני ישראל, כתב רש"י²⁰, וז"ל:

"צפה הקב"ה, שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבן עשרים שנה ומעלה - שימותו במדבר,

אמר, אל יהיו אלו בכלל -

לפי שהם שלי, שלא טעו בעגל".

¹⁹ בספרו הקדוש "שיחות מוסר", מאמר ע"א, עמודים שז' - ט'.

²⁰ במדבר, א' - מט'.

והוא מהמדרש רבה, פרשה ג', ז'.

ובמדרש²¹ איתא:

"וְאֵלוֹ נִמְנָה שֶׁבֶט לְוֵי עֲמֹהֶם, הָיוּ בְּגִזְרָה".

ומכך, נמצינו למדים, יסוד בהנהגתו של הקב"ה:

שבשעה שנגזרה גזירה על הכלל, היא חלה על כל מי שנמנה בכלל זה,

ואף על פי, שישנם יחידים שאינם ראויים להיענש עם הכלל -

בכל זאת, הם נכנסים בכלל עונש זה.

וכמאמר יחזקאל הנביא ע"ה²², "צִדְקַת הַצְּדִיק לֹא תִצְיָלֵנוּ בְּיוֹם פְּשָׁעוֹ".

ולפיכך:

נצטווה משה רע"ה, חזור והדגש, למנות את בני לוי "בפני עצמם",

וזאת, בכדי שלא יכנסו בְּכָלֵל הַכָּלֵל, ויענשו בתוכם.

ויסוד זה, נתבאר בדבריו הקדושים של רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, על

הפסוק²³, "וַיְהִי־וַשֵׁעַ בֶּן נֹון וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה, חָיו מִן הָאֲנָשִׁים הָהֵם, הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ",

דהנה, פסוק זה צריך ביאור:

שכן, בפסוק הקודם לו, נאמר, "וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת הָאָרֶץ רָעָה, בְּמַגִּפָּה, לִפְנֵי ה' הַזֶּה" -

ומשמע, שאלו שלא הוציאו את דיבת הארץ, כְּכָלֵב וַיְהוֹשֵׁעַ, לא מתו,

ואם כן, על שום מה כתבה התורה הקדושה, לפסוק זה.

ותירץ רבינו זיע"א:

שסיבת חיותם של כָּלֵב וַיְהוֹשֵׁעַ, היתה -

²¹ הנ"ל.

²² לג' - יב'.

²³ במדבר, יד' - לח'.

"להיותם מן האנשים ההולכים לתור, היא שעמדה להם".

ואלמלא כך, הם היו נשארים במדבר בתוך "כלל ישראל",

ואף הם, היו בכלל אותה גזירה -

והגם שהם היו צדיקים גמורים.

וטעם הדבר, הוא:

מכיוון שבשעת יציאתם ממצרים, היו כָּלֵב ויהושע,

בני למעלה מ-כ' שנים, ולמטה מ-ס' שנים.

וראייה לכך, מדברי רבותינו ז"ל (בבא בתרא, קכ"א ע"ב):

שאמרו, שטעם הדבר שיאיר בן מנשה לא מת במדבר,

הוא מחמת שהיה בן למעלה מ-ס' שנים.

ושם בגמרא מבואר, שיאיר בן מנשה, היה "שקול כרובה של סנהדרין",

ואם כן, הוא היה ראוי להינצל מגזירה זו, ואף אם היה פחות מגיל ס' שנים,

ובעל כורחך, ש"צְדֻקַת הַצְּדִיק לֹא תִצְלָנוּ בַיּוֹם פְּשָׁעוֹ".

והנה, בפרשת "בהעלותך" (במדבר, ח' - יז') נאמר:

"כִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה, בַּיּוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם -

הַקֹּדֶשְׁתִּי אֲתֵם לִי",

והדבר צריך ביאור:

שכן, הבכורים הישראלים, לא היו ראויים למיתה, כהבכורים המצריים.

ובביאור הדברים, נראה, בהקדם דרשת רבותינו ז"ל²⁴, על הפסוק²⁵, "וְאֲתֵם לֹא

תִּצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר":

"כיון שניתן רשות למשחית, אינו מבחין בין צדיקים לרשעים,

²⁴ בבא קמא, ס' ע"א.

²⁵ שמות, יב' - כב'.

ולא עוד, אלא, שמתחיל מן הצדיקים תחילה".

ואם כן, כיוון שנגזרה גזירה על הבכורות שימותו, היו אף בכורי בני ישראל בסכנה שימותו עמם,

אלא, שנהג עמם הקב"ה בהנהגה מיוחדת, והציל את בכורי ישראל, ועל ידי זה נתקדשו.

וכעין זה, כתב ²⁶ הר"ן בדרשותיו, יעו"ש.

ובסייעתא דשמיא, נראה לי לבאר בזה ²⁷ :

שכל המתבאר בדברינו בעניין ה"כלל והפרט", הוא רק לגזירת שמים,

אומנם, כאשר הפרט דואג לכלל, ומוסר את עצמו למען הכלל,

וכמו כָּלֵב, אשר מסר את עצמו בשביל שלא ייענשו הכלל, ואף שכמעט נהרג על ידי כַּךְ ²⁸ -

לבסוף, כאשר באה שעת הגזירה, נעשה עמו דין פרטי, של ²⁹ "וְעַבְדֵי כָלֵב, עֲקֵב הַיְתֵה רוּחַ אַחֲרַת עַמּוֹ - וַיִּמְלֵא אַחֲרָי, וַהֲבִיאתִיו אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה, וַזָּרְעוּ יוֹרְשָׁנָה",

ונפלא הדבר עד למאוד.

והוא הדין לעניינינו אנו, "תכסיס" מתכסיסי המלחמה, שסגולת מלכים גדולה בתוכה :

²⁶ דרוש שמיני.

עמוד שכד', בר"ן שע"י הוצאת מוסד הרב קוק.

²⁷ נתחדש לי בסייעתא דשמיא, כאשר דרשתי זאת בשבת בר המצווה - של אחי הבה"ח והצדיק דוד יוסף נר"ו.

שבת פרשת "במדבר", כז' אייר התשע"ו.

²⁸ כמבואר בפסוקים שבפרשת "שלח".

²⁹ במדבר, יד' - כד'.

שכאשר אנו לומדי התורה, בני "שבט לוי", נמסור את עצמינו לקדש שם שמים,
 ולקרב את בני ישראל אל אביהם שבשמים,
 הרי, שבאם ח"ו מידת הדין תקטרג עלינו -
 לא נהיה בכלל אותה הגזירה.

ומי לנו גדול כרבי עקיבא, אשר מסר את נפשו להרביץ תורה בעם ישראל,
 ולפיכך, נשמתו, לא היתה בכלל גזירת השבטים -
 אלא, רק בעבור הקב"ה.

ו. על הפסוק (במדבר, ג' - טז):

"וַיִּפְקֹד אֱתָם מֹשֶׁה עַל פִּי יְהוָה כִּאֲשֶׁר צִוָּהוּ,"

כתב רש"י, וז"ל:

"אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, היאך אני נכנס לבתי כולם, ולתוך אוהליהם,
 לדעת מנין יונקיהם,

אמר לו הקדוש ברוך הוא, עשה אתה את שלך ואני אעשה את שלי,

הלך משה, ועמד על פתח האהל, והשכינה מקדמת לפניו, ובת קול יוצאת מן
 האהל, ואומרת -

כך וכך תינוקות יש באהל זה,"

והדבר צריך ביאור:

מפני מה לא השיב הקב"ה למשה רע"ה, שיצאו התינוקות אל פתח הבית, ויאמרו
 לו - "כך וכך נפשות יש בבית זה,"

והלא, גם באופן שכזה, תיפטר לה בעיית הצניעות.

ושמעתי³⁰ לבאר בזה ביאור נפלא, והוא מסר גדול, בעניין טהרתן של ילדי ישראל:

שבכדי לשמור על טהרתן, יש לחנכם, שגם כאשר משה רע"ה נמצא בפתח הבית,

³⁰ משאר בשרי, הרה"ג ר' ציון אסולין שליט"א, מנהל חחני בישיבת "בית הלוי" - אשדוד.

באם ישנו אופן, שהם לא יצטרכו לצאת, נדאג לכך שהם לא יצאו מן הבית כלל ועיקר.

והוא הדין לעניינינו אנו, "תכסיס" מתכסיסי המלחמה, שסגולת מלכים גדולה בתוכה:

שכאשר אנו לומדי התורה, בני "שבט לוי", נתקדש בכל כוחינו בענייני "צניעות",

נצליח להכניע את יצרנו הרע, בכל זמן ועת.

ומי לנו גדול כרבי עקיבא, אשר היה "צניע ומעלי" ³¹,

והיא אשר גרמה לו, לגדול ולהתעלות.

ז. על הפסוק האמור בפרשתן (במדבר, ב' - יד'):

"וַיִּמָּטָה גָד, וַנְּשִׂיא לְבָנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן רְעוּאֵל",

נתקשה הרב חיד"א זיע"א, וז"ל:

"צריך לדעת, אמאי הכא בדגלים כתיב רעואל בריש,

ולמעלה ³² כתיב, דעואל בדלת בתחילה פרשה זו",

ותירץ, וז"ל:

"וראיתי בספר אמרי נועם, פרשת ויצא, שכתב -

דגד, זכה, שיקבר משה רע"ה בחלקו,

לפי שכשמינה ראש דגל לדן, היה יכול גד לומר - אני בכור לזלפה, ודן בכור

לבלהה. למה אני איני ראש דגל כמוהו,

ולא דיבר נגד משה רע"ה.

³¹ כתובות, סב' ע"ב.

³² בפסוק (במדבר, א' - יד'):

"לְגַד אֶלְיָסָף בֶּן רְעוּאֵל".

לכך, כתיב, 'אליסף בן זְעוואל',

וכתיב, ברי"ש 'זְעוואל' -

שעלה וזכה לריע אל, שהוא משה רע"ה שיקבר בחלקו ...

ולפי זה, מה טוב שדווקא בדגלים כתב 'זְעוואל' ברי"ש. אמנם, בתחילת הפרשה והנשיאים בקרבנות, כתיב 'זְעוואל' בדל"ת,

ועל פי האמור, נרמז דוקא בדגלים, להורות, דבעבור הדגלים זכה לזה".

והוא הדין לעניינינו אנו, "תכסיס" מתכסיסי המלחמה, שסגולת מלכים גדולה בתוכה:

שכאשר אנו לומדי התורה, בני "שבת לוי", ננהג בעניין זה של "נכבדות", כנשיא שבת גד,

נהיה כאותו המלך, המרום על כל בני עמו, באצילותו ובנועם מידותיו.

ומי לנו גדול כרבי עקיבא, אשר היה "צניע ומעלי" ³³ - בעל מידות אצילות ותרומיות,

והיא אשר גרמה לו, לגדול ולהתעלות.

ובכדי להבין "נכבדות" מהי, ראוי לנו להביא את המעשה דלהלן:

ב"קריס", הייתה ישיבה נחשבת ומפורסמת,

ראש הישיבה, היה אדם אמיד, שאף נשא בעול הכספי של החזקת הישיבה,

רק תלמידים מוכשרים במיוחד התקבלו לישיבה זו, שם ישבו ופלפלו בתורה יומם ולילה.

תלמיד צעיר אחד, שנישא זה לא מכבר, ביקש להתקבל לישיבה מיוחדת זו, שמו היה רבי חיים חזקיה מדיני ³⁴,

³³ כתובות, סב' ע"ב.

³⁴ מחבר הספר הקדוש "שדי חמד".

לאחר שהתקבל לישיבה, היו כמה מחברי הישיבה שסירבו לקבל אותנו לשורותיהם.

רבי חיים חזקיה, היה בעל מידות טובות, ומתמיד גדול, אך בכישרונות לא ניחן. את השבועות הראשונים בישיבה, העביר רבי חיים חזקיה - בין כותלי בית המדרש, כשהוא שקוע בתורה ובעבודה.

אחד מתלמידי הישיבה שקינא בו קינאה עזה, המתין ללכתו של ראש הישיבה לעסקיו,

ואז שיחד את המשרתת הגויה שעבדה בבית המדרש, שתספר, כי רבי חיים חזקיה תבעה לדבר עבירה, ח"ו.

הגויה שיתפה עם אותו הבחור פעולה, ועשתה בדיוק כאשר אמר לה, ומשכך, העיירה כולה הייתה כמרקחה,

ורבי חיים חזקיה שלא יכול היה לשאת את העלבונות, נמלט מן העיר.

כאשר שב ראש הישיבה, ושמע את אותן השמועות, נתקשה להאמין, כי רבי חיים חזקיה הקדוש והטהור, יכשל במעשה חמור שכזה,

ומכיוון שכך, פיטר ראש הישיבה את הגויה, וביקש ממנה שלא תשוב יותר לביתו.

לימים, כאשר המשרתת לא הצליחה למצוא עבודה אחרת, החלו לפעוס בה רגשות אשמה -

מדוע הסכמתי לשתף פעולה עם עלילת שווא שכזו.

וממחשבה למעשה, הלכה הגויה להתנצל בפניו של רבי חיים חזקיה, כשהבטחה בפיה -

אם תלך לראש הישיבה, ותבקש ממנו שיחזיר אותי לעבודתי, אספר לכולם את האמת.

רבי חיים חזקיה שקדוש וטהור היה, ורק קידוש שם שמים עמד לנגד עיניו,

חשב בליבו - מה יאמרו יהודי העיירה, כאשר יתגלה להם שאדם בן תורה מסוגל ליזום עלילה שפלה שכזו,

ומשכך, הוא החליט למחול לה. ובנוסף, הוא החליט ללכת לראש הישיבה, בכדי לשכנעו שיקבלה לעבודתה הקודמת.

ברם, כל זה היה בתנאי כפול ומכופל, שלא תגלה את המעשה האמיתי לשום נברא שבעולם.

מאוחר יותר, אמר רבי חיים חזקיה -

באותם רגעים, חשתי כאילו נפתח בתוכי מעיין חדש,

והתחלתי להבין ולהשכיל בתורת ה', בצורה העמוקה ביותר.

ח. במסכת אבות (פ"ו מ"ט) שנינו:

"אמר רבי יוסי בן קסמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגע בי אדם אחד, ונתן לי שלום, והחזרתי לו שלום.

אמר לי, רבי, מאיזה מקום אתה.

אמרתי לו, מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני.

אמר לי, רבי, רצונך שתדור עמנו במקומנו, ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות.

אמרתי לו, בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה,

ולא עוד, אלא, שבשעת פטירתו של אדם, אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות -

אלא, תורה ומעשים טובים ב-ל-ב-ד."

ובביאור משנה זו, נתקשה ³⁵ מרנא רבי חיים זיע"א מוולאז'ין:

מהו הלשון "פעם אחת הייתי מהלך בדרך", וכי רק פעם אחת הילך בדרך.

ותירץ, וז"ל:

³⁵ בפירושו הקדוש "רוח חיים", על מסכת אבות.

"ללמד, שלא יצא אדם מפתח בית המדרש",

דהיינו:

שרבי יוסי בן קסמא, לא יצא כלל ועיקר מבית המדרש, בכל הזמן שלמד תורה.

ונראה בזה, שטמון כאן יסוד גדול ועצום:

שאף על פי, שהיה רבי יוסי בן קסמא, שקוע בכל ימיו ושנותיו בעמל התורה שאין כדוגמתו,

כאשר יצא לרחובה של עיר, ניסה היצר הרע לפתותו מיד - בפיתויי כסף וזהב, ולהוציאו משקיעותו בתורה הקדושה.

והוא הדין לעניינינו אנו, "תכסיס" מתכסיסי המלחמה, שסגולת מלכים גדולה בתוכה:

שכאשר אנו לומדי התורה, בני "שבט לוי", ננהג ב-ב' עניינים אלו שנתבארו כאן,

האחד, התמדה גדולה בתורה, כעניין רבי יוסי בן קסמא,

והשני, שביציאה קלה מבית המדרש, כבר מגיע היצר הרע לאדם, בכדי "להוציאו לגמרי" מלימוד התורה.

ממילא, הדבר יהיה לנו כ"תריס" בפני פורענותו של היצר הרע.

ומי לנו גדול כרבי עקיבא, אשר התמיד בתורה בכל כוחו - ברציפות - משך כד' שנים³⁶,

כשרק יצא מבית המדרש לאחר יב' השנים הראשונות, ניסה היצר הרע במערומיו, להפסיקו מתלמודו³⁷ -

ורק בזכותו התמדתו בתורה הקדושה בכל כוחו, יכול היה לו.

³⁶ כתובות, סב' ע"ב. נדרים, נ' ע"א.

ועיין עוד, בספר הקדוש "שיחות מוסר", מאמר סו', עמוד רפה'.

³⁷ שם.

ט. במסכת אבות (פ"ג מ"ח) שנינו :

"חֲמִשָּׁה תִּלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי, וְאֶלוּ הֵן -
רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, וְרַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
נְתַנְאֵל, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ.

הוא היה מונה שבתן -

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס, בּוֹר סוּד שְׂאִינוֹ מְאֻבָּד טָפָה,

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אֲשֶׁרִי יוֹלְדָתוֹ,

רַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן, חֲסִיד,

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, יָרָא חֲטָא,

וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, מַעֲיֵן הַמֵּתְגַבֵּר.

הוא היה אומר -

אִם יִהְיוּ כָל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מְאֻזְנִים, וְאֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס בְּכַף שְׁנֵיָה, מְכַרִּיעַ אֶת
כָּלָם.

אָבָא שְׂאוּל אוֹמֵר מְשֻׁמוּ -

אִם יִהְיוּ כָל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מְאֻזְנִים, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס אַף עַמְקָהֶם, וְרַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ בְּכַף שְׁנֵיָה, מְכַרִּיעַ אֶת כָּלָם."

ובביאור המשפט "מַעֲיֵן הַמֵּתְגַבֵּר", כתב רבינו עובדיה זיע"א מברטנורא :

"לְבוֹ רַחֵב, וּמוֹסִיף פְּלִפּוּל וּסְבָרוֹת מְדַעְתוֹ".

והנה, במסכת שבת (קמז' ע"ב) מצינו :

"אמר רבי חלבו, חמרא דפורגייתא³⁸, ומיא דדיומסת³⁹, קיפחו עשרת השבטים
מישראל⁴⁰.

³⁸ שם מדינה, שיינה משובח.

³⁹ שם נהר, שמימיו מלוחים, המחממים ומרפאים את גופו של האדם.

רבי אלעזר בן ערך, איקלע להתם⁴¹, אימשיך בתרייהו⁴², איעקר תלמודיה⁴³.
 כי הדר אתא, קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא⁴⁴ 'החדש הזה לכם' -
 אמר, 'החרש היה לבס',
 בעו רבנן רחמי עליה, והדר תלמודיה".
 ובאבות דרבי נתן⁴⁵, הובא עניין זה של רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו⁴⁶, ובהמשך
 הדברים שם מצינו:
 "כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לנחמו ...
 נכנס רבי אלעזר בן ערך ... וישב לפניו, ואמר לו, אמשול לך משל למה הדבר
 דומה -
 לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון, בכל יום ויום היה בוכה, וצועק, ואומר, אוי
 לי, אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום,
 אף אתה רבי, היה לך בן, קרא תורה מקרא נביאים וכתובים משנה הלכות
 ואגדות, ונפטר מן העולם בלא חטא -
 ויש לקבל עליך תנחומין, כשהחזרת פקדונך שלם.
 אמר לו, רבי אלעזר בני, נחמתני כדרך שבני אדם מנחמין.
 כשיצאו מלפניו, הוא אמר⁴⁷, אלך לדמסית, למקום יפה ומים יפים ונאים,

⁴⁰ שלפי שעסקו בתענוגות אלו, ולא עסקו בתורה, יצאו לתרבות רעה.

⁴¹ לפרוגייתא ולדיומסת.

⁴² אחר יין פרוגייתא, ואחר מי דיומסת.

⁴³ שכח את תלמודו.

⁴⁴ שמות יב' - ב'.

⁴⁵ נוסחא א', פרק יד'.

⁴⁶ באופן שונה במקצת.

⁴⁷ רבי אלעזר בן ערך.

והם אמרו, נלך ליבנה, למקום שתלמידים חכמים מרובים אוהבים את התורה.
 הוא שהלך לדמסית, למקום יפה ומים יפים ונאים, נתמעט שמו בתורה.
 הם שהלכו ליבנה, למקום שתלמידים חכמים מרובים ואוהבים את התורה,
 נתגדל שמו בתורה".

ובילקוט שמעוני (קהלת, פרק ו', רמז תתקעג') מצינו עוד:

"חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי,

כל זמן שהיה קיים, היו יושבים לפניו,

וכשנפטר, הלכו להם ליבנה -

והלך רבי אלעזר בן ערך אצל אשתו, לדיומסי, מקום שהמים יפים והנוה יפה.

המתין להם, כסבור שהם באים אצלו⁴⁸,

לבסוף, בקש ללכת אצלם, ולא הניחתו אשתו.

אמרה ליה, מי צריך למי,

אמר לה, הם צריכין לי.

אמרה ליה, הפת והעכברים, מי דרכן ללכת אצל מי -

הוי אומר, עכברים אצל הפת.

שמע לה, וישב, עד ששכח תלמודו.

אחר ימים באו אצלו, ושאלו לו - פת חטים ופת שעורים, אי זו טובה בליפתן,

ולא היה יודע מהו ליפתן.

ויש אומרים, קם לקרוא בתורה בפרשת החדש, ואמר, 'החרש היה לבס'.

צווחו ליה כולי עלמא, התחיל לבכות והם בוכים, עד שהחזירו לו תלמודו".

והנה, מעשים אלו, מצריכים אותנו ליתן את הדעת, היאך הגיע רבי אלעזר בן ערך

- גדול תלמידי רבן יוחנן בן זכאי, לכך.

⁴⁸ חכמי ישראל.

ובסייעתא דשמיא, מצאתי בזה ביאור נפלא⁴⁹ מהגה"ק רבי חיים פלאגי זיע"א:
 שכוונת רבי אלעזר בן ערך בזה, היתה לטובה -
 שהיות והמקום הלזה הוא מרחיב דעתו של האדם, חשב בעומק דעתו, ששם הוא
 יוכל להתעסק בעסק התורה בהשקט,
 ברם, שאר חכמי ישראל, סברו בזה הלכה למעשה, כרבי יוסי בן קסמא, ש"איני
 דר אלא במקום תורה".
 והוא הדין לעניינינו אנו, "תכסיס" מתכסיסי המלחמה, שסגולת מלכים גדולה
 בתוכה:
 שכאשר אנו לומדי התורה, בני "שבט לוי", ננהג בעניין זה של "דיבוק תלמידי
 חכמים"
 אזי, אין ליצר הרע כוח להפיק את זממו.
 ומי לנו גדול כרבי עקיבא, אשר נהג כך במשך כד שנים⁵⁰,
 והיא אשר גרמה לו, לגדול ולהתעלות.
 ו"תכסיסים" נתבארו לנו במאמר זה,
 "תכסיסים", המסייעים בידינו של הלוחם את מלחמתה של התורה הקדושה,
 "תכסיסים", אשר הם "תכסיסי מלכים", "ומאן מלכי - רבנן"⁵¹,
 "תכסיסים", שהנוהג בהם, מכניס את עצמו בכלל "לגיון של מלך".
 ומעתה, נשכיל ונבין, היאך נוכל להתנתק, מן ההגדרה של "בטלנים מן המצות":
 כי על ידי קיום ושמירת "תכסיסים" אלו, נצליח להידבק בתורת ה' - בדביקות
 הגמור,

⁴⁹ בספרו הקדוש "עיני כל חי", עמ' קז'.

⁵⁰ כתובות, סב' ע"ב. נדרים, נ' ע"א.

⁵¹ גיטין, סב' ע"א.

וממילא, נזכה להיות אלו הנגאלים על ידי משה רע"ה.
וכמו כן, נשכיל ונבין, היאך זכה רבי עקיבא למה שזכה:
כי הנוהג ב"תכסיסים" אלו, הרי הוא מדבק את עצמו ב"קודשא בריך הוא
ושכינתיה".

ומה נעמו, דברי ⁵² מרנא ה"חזון אי"ש" זיע"א, על רבי עקיבא:
"ואמנם האיש הזוכה לידיעת התורה, הוא הולך בין אנשים, ונדמה לאדם הרואה
לעיניים כבן אדם,

אבל באמת הוא מלאך, הגר עם בני תמותה -
וחי חיי אצילות, ומרומם על כל ברכה ותהילה".
והנה, הן אומנם, שדברים אלו, אינם דברים של מה בכך,
כי הלא ⁵³ "מי יַעֲלֶה בְּהַר ה'".

ברם, בסיומם של ימים קדושים ונעלים אלו, ימי "ספירת העומר",
אשר עיקר עבודתינו בהם, היא התגלותה של בחינת "אור המקיף" ⁵⁴ -
אשר הרובד הנמוך ביותר, של הגדרה קדושה ונעלית זו, הינה "שאיפות דקדושה",
עלינו לשאוף לכך, ולהשתדל למלאות את מקצת שאיפותינו בזה, כהכנה גדולה
ל"חג השבועות" - חג "מתן תורה", הבעל"ט.
ומשכך, היות ו"מחשבה טובה, הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה" ⁵⁵,

⁵² אגרות חזו"א, חלק א', יג'.

⁵³ תהילים, כד' - ג'.

⁵⁴ וכמו שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בתפילת ה"לשם יחוד" לפני ספירת העומר, בספרו הקדוש "לשון
חכמים":

"ויהי רצון מלפניך, שיהיה חשוב ומקבל ומרצה לפניך הכל היוצא מפינו, בברכה והספירה של העמר,
להמשיך אור מקיף במקום הראוי כרצונך,

ויהיה חשוב ומקבל ומרצה, שיח שפתותינו, בבקשתנו על חזרת עבודת בית המקדש למקומה, לתקן באור
פנימי כרצונך".

נזכה, להיות בכלל "לגיון של מלך".
ואזי, יקויים בנו האמור ⁵⁶ :
"כד יתבין ישראל, ועסקין בשמחת התורה,
קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה -
חזו בני חביבי, דמשכחין בצערא דילהון, ועסקין בחדוותא דילי". אמן.

---

⁵⁵ קידושין, מ' ע"א.

⁵⁶ מיוחס לאדונינו הגר"א זיע"א.

ויש המייחסים זאת, להגה"ק מהר"ם שפירא מלובלין זיע"א.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

אפי בן קונפיטה

~~~

שושנה סולטנה בת מרים

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

- הראשלי"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל
- יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל
- יעיש זוביב בן מזל ז"ל
- ישראל אביטן בן סוזן ז"ל
- רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל
- משה חיון בן קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בן אביבה ז"ל
- שלמה בן אסתרלייה ז"ל
- ~~~
- ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה
- רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה
- מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה
- עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- קונפיטה בת דינה ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה